

YTTRANDE

2025-06-05

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss ” AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Dnr: RÖ 2025/2282

Region Östergötland har beretts möjlighet att yttra sig över remissen ” AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12)

Övergripande inställning

Region Östergötland välkomnar AI-kommissionens Färdplan för Sverige (SOU 2025:12) som ett **viktigt och framåtblickande dokument**. Vi delar AI-kommissionens syn på att utvecklingen och användningen av artificiell intelligens (AI) kommer att påverka hela vårt samhälle och att Sverige behöver stärka sin kapacitet inom området på ett hållbart, säkert och konkurrenskraftigt sätt. AI har en **avgörande och central roll att spela i den regionala och kommunala välfärden och samhällsbyggnaden**, där den har stor potential att skapa nytta.

AI-kommissionens bedömning att Sverige halkar efter internationellt, särskilt inom politisk styrning av AI, och att bristen på samordning och central styrning har skapat ett fragmenterat ekosystem, är en problembild vi delar. Färdplanens 75 konkreta förslag, som täcker forskning, infrastruktur, offentlig sektor, innovation, utbildning och politiskt ledarskap, ger en **nödvändig riktning framåt och en grund för en nationell AI-strategi**.

Region Östergötland har en övergripande positiv syn på ambitionen i Färdplanen. För att uppnå målen och säkerställa att potentialen med AI fullt ut kan realiseras även på regional och kommunal nivå, vill vi dock framföra ett antal synpunkter och förslag på förtydliganden.

Synpunkter

- **AI för en offentlig sektor i framkant (SOU s 17, 21)**
 - Region Östergötland ser mycket positivt på ambitionen att stärka den offentliga sektorns förmåga att använda AI för att möta framtidens

2025-06-05

utmaningar. Förslaget om att bygga en gemensam digital kärninfrastruktur, benämnd AI-verkstaden, är **ett viktigt steg** för att möjliggöra utveckling och delning av AI-drivna tjänster.

- Vi vill dock betona att en förutsättning för att AI-verkstaden ska bli framgångsrik och kunna nyttjas brett av offentliga aktörer är att de **juridiska och upphandlingsmässiga hindren adresseras**. I dagsläget finns svårigheter att dela utvecklade funktioner som inte är ren open source, bland annat på grund av regelverk kring offentlig upphandling (LoU). Om inte detta löses riskerar det att **sakta ner Sveriges AI-förmåga inom offentlig sektor**. Det är avgörande att innovationsresultat kan tas i bruk utan omfattande upphandlingar. Detta ligger i linje med Färdplanens generella diskussion om att regelverk behöver anpassas för en digital transformation med hög grad av AI.
- Det är av stor vikt att AI-verkstaden och andra nationella initiativ utformas som en **koordinerad nationell infrastruktur för datadelning och eventuellt lagring**, och att kommun- och regionsektorn ges en **aktiv roll som medskapare** i utformning och styrning från start. Att bygga vidare på befintliga initiativ i kommuner och regioner, snarare än att bygga nytt från grunden, är sannolikt effektivare. En alltför statligt fokuserad styrning riskerar att minska kommunalt och regionalt handlingsutrymme och innovationskraft. En gemensam infrastruktur måste utgå från de verksamheter där samhällsnyttan uppstår, vilket i huvudsak är i kommuner och regioner. AI-verkstaden behöver uppfylla höga krav på informationssäkerhet och dataskydd.
- Inom ramen för den nationella infrastrukturen finns också ett stort behov av att stödja **standardisering avseende autentisering**. För att säkerställa nödvändig kontroll, tillit och robusthet för offentlig sektors användning, bör detta stödja lösningar baserade på **myndighetsstandarder**, inte primärt banktjänster.
- **Data som en förutsättning för AI-utvecklingen (SOU sid 17)**
 - Region Östergötland instämmer helt i AI-kommissionens konstaterande att tillgången till data är helt beroende av juridiska förutsättningar för att dela och använda data, och att dessa är både komplicerande och hindrande. Detta är en uppfattning som också framförts till AI-kommissionen vid möten med olika aktörer. Regelverken behöver kalibreras om.
 - Vi ser därför mycket positivt på förslagen att utreda möjligheten att ändra logiken för OSL:s bestämmelser så att huvudregeln är att det inte råder sekretess till skydd för enskilda mellan myndigheter, under vissa förutsättningar (SOU bilaga 2, s. 48). Vi välkomnar också förslaget att översynen av registerförfattningar ska innefatta en analys av svensk praxis gällande GDPR för att se om tolkningen är mer

2025-06-05

restriktiv än i andra EU-länder. Region Östergötland hade önskat ännu tydligare förslag på hur dessa bristande förmågor ska hanteras i Färdplanen, men ser att de föreslagna utredningarna är nödvändiga steg. Det är centralt att prioritera en lagstiftning som underlättar för delning av data och användningen av AI för att komma vidare men samtidigt bevarar personlig integritet och transparens.

- Det är avgörande att avsätta **substantiella resurser för övergång till gemensam informatik och standardiserade dataformat**. Att data är av god kvalitet, välstrukturerade och standardiserade är en grundläggande förutsättning för att kunna använda AI. Interoperabilitet är centralt, och detta kräver arbete på rättslig, organisatorisk, semantisk och teknisk nivå. Det finns idag brist på tydliga standarder och juridiskt stöd för datadelning. En separat nationell färdplan för interoperabilitet och datainfrastruktur, där kommuner och regioner deltar aktivt, är nödvändig. Resurser behövs inte bara för investeringar i datatillgång utan också för att bygga kapacitet att genomföra förändringsarbetet.

- **Kompetenslyft för alla (SOU s. 15 samt bilaga 2 sid 48, 96 och 153)**

- Region Östergötland ställer sig **positiv till de kompetenssatsningar** som föreslås i Färdplanen. Särskilt välkomnar vi förslaget att avsätta 100 miljoner kronor per år under perioden 2025–2029 till folkbiblioteken. Vi ser detta som ett **viktigt initiativ för att stärka digital delaktighet och kompetens för hela befolkningen**. Folkbiblioteken är väl lämpade att stödja invånare i att förstå, värdera och använda digital teknik. Folkbiblioteken har en väl etablerad roll som tillgängliga och trygga platser för lärande och vägledning. Genom sitt arbete med medie- och informationskunnighet (MIK) är de särskilt väl lämpade att stödja invånare i att förstå, värdera och använda digital teknik på ett medvetet och ansvarsfullt sätt. Det är centralt att alla vill, vågar och kan ta del av ny teknik, inte minst för att minska digitalt utanförskap och socioekonomiska klyftor.
- För att denna satsning ska få önskad effekt, vill Region Östergötland dock betona vikten av att ett uppdrag till folkbiblioteken utformas med **utrymme för lokal anpassning**. Förutsättningarna att arbeta med AI varierar mellan kommuner, beroende på olika policies för informationssäkerhet och teknisk infrastruktur som datorer och internetuppkoppling. Därför bör satsningen utformas flexibelt, så att varje bibliotek kan anpassa verksamheten efter sina lokala förutsättningar. Satsningen bör därför utformas flexibelt.
- Vi efterfrågar också **ökad tydlighet kring de ekonomiska ramarna** för denna satsning, särskilt hur medlen ska fördelas till de kommunala biblioteken och vilken roll de regionala biblioteksverksamheterna förväntas ha. Det behövs ett klargörande hur resurserna ska fördelas och hur regionala aktörer kan involveras, inte minst i gemensam

2025-06-05

kompetensutveckling. Den föreslagna summan om 100 miljoner kronor per år kan vara otillräcklig.

- Förslaget om att inrätta en AI-hubb, möjligen under MYH, för att samla information om framtida kompetensbehov och utbildningar, är också en lovvärd insats.
- **Ledarskap och styrning för att genomföra Färdplanen (SOU s. 10 samt bilaga 2 kapitel 4)**
 - Region Östergötland delar AI-kommissionens slutsats att brist på ledarskap och samordning är en central svaghet. Vi ser positivt på att kommissionen föreslår en färdplan och en nationell AI-strategi baserad på denna Färdplan. En tydlig riktning framåt och förslag på hur detta ska styras och ledas behövs. Bristande nationell styrning har lett till fragmentering. I tider av snabb systemövergripande förändring kan mer central styrning behövas.
 - Det är dock viktigt att den nationella styrningen **inte leder till minskat regionalt och kommunalt handlingsutrymme och innovationskraft**. Större delen av den offentliga sektorns tjänsteleverans sker i kommuner och regioner, där potentialen för AI är störst. AI-verkstan och andra nationella initiativ som AI-factory riskerar att utformas främst utifrån statliga behov. Region Östergötland vill understryka vikten av att kommun- och regionsektorn ges en **aktiv roll som medskapare** i utformning och styrning av nationella AI-satsningar från start för att öka legitimitet och nyttorealiserings. Informationsinsatser riktade till kommuner och regioner är viktiga för en framgångsrik implementering. En nationell struktur för stöd och samordning där kommuner och regioner ges en formell roll för att bidra till ledning och styrning efterlyses.
- **Digital suveränitet och samhällets säkerhet (SOU s. 18 samt bilaga 2 kapitel 3)**
 - Region Östergötland noterar diskussionen om digital suveränitet och behovet av robusthet och beredskap i samhällets digitala system. Att utveckla inhemsk kapacitet är viktigt för robusthet och civilt försvar. Att de myndigheter och aktörer som ingår i civila beredskapssystemet behöver stärka sin förmåga att använda AI är viktigt.
 - Vi delar AI-kommissionens syn att det finns ett behov av att utveckla och upprätthålla robusta beredskapsplaner och responsstrategier för AI-relaterade incidenter. Vikten av att använda AI transparent för att värna medborgarnas tillit är också något vi starkt instämmer i. Att säkerställa att Sveriges AI-förmåga kan upprätthållas även i oroliga tider är viktigt. Ansvariga för samhällsviktig verksamhet måste ta hänsyn till påverkan på digital suveränitet vid beslut om AI-användning.

YTTRANDE

2025-06-05

Region Östergötland ser fram emot att den föreslagna Färdplanen implementeras och att de synpunkter vi framfört beaktas för att säkerställa att Sverige fullt ut kan dra nytta av AI:s möjligheter på alla nivåer i samhället.

Marie Morell
Regionstyrelsens ordförande

Mikael Borin
Regiondirektör